

CREATE: Δημιουργικές Συνεργασίες Δημοτικών Σχολείων
με Εικαστικούς Καλλιτέχνες

ΕΝΟΤΗΤΑ

Πρόσφυγες, ελπίδα για μια νέα ζωή.

Χώρα: ΚΥΠΡΟΣ

Πόλη: Λεμεσός

Σχολείο: Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΟΤΑΜΟΥ ΓΕΡΜΑΣΟΓΕΙΑΣ

Τάξη / Ηλικία: Στ' τάξη (11 χρονών) και Μονάδα Ειδικής Εκπαίδευσης (7-11 χρονών)

Εκπαιδευτικός: Περσεφόνη Κρασίδου

Εικαστικός Καλλιτέχνης: Ηλέκτρα Σωφρονίου

ΣΚΕΠΤΙΚΟ

Το σχολείο είναι από τα μεγαλύτερα της Λεμεσού (400 μαθητές). Η Λεμεσός σαν πόλη έχει διπλασιάσει τον πληθυσμό της κατά την Τουρκική Εισβολή το 1974 φιλοξενώντας τους Κύπριους πρόσφυγες που έχασαν τα σπίτια τους λόγω της κατοχής. Παράλληλα έχει φιλοξενήσει κατά καιρούς πρόσφυγες από γειτονικές χώρες. Αν και ελάχιστοι από τους μαθητές μας έχουν βιώσει άμεσα τις δύσκολες συνθήκες της προσφυγιάς, ένα μεγάλο ποσοστό από αυτούς κατάγονται από πρόσφυγες γονείς. Το προσφυγικό ρεύμα προς την Ευρώπη είναι ένα θέμα που απασχολεί όλους μας και προβάλλεται καθημερινά από τα μέσα. Οι μαθητές έχουν τους δικούς τους προβληματισμούς, άγχη και ανησυχίες για το θέμα και αυτή η ενότητα αποτελεί μια ευκαιρία να ερευνήσουν και να εκφράσουν με δημιουργικό τρόπο τις συγχρονες κοινωνικές, οικονομικές και οικολογικές αλλαγές δημιουργώντας μια τοιχογραφία με το θέμα αυτό.

Οι τρεις συγκεκριμένες Στ' τάξεις έχουν ξανασυνεργαστεί για να δημιουργήσουν ένα μεγαλύτερο έργο, συνεχίζοντας η μία τάξη τη δουλειά της άλλης. Τα μαθήματα που ακολουθεί η κάθε τάξη διαφοροποιούνται με βάση τις ιδιαιτερότητες αλλά και τις ανάγκες των μαθητών, αλλά υπάρχει προσπάθεια οι ευκαιρίες που δίνονται στα τμήματα να είναι ισότιμες. Στο σχολείο υπάρχει Μονάδα Ειδικής Εκπαίδευσης, στην οποία φοιτά και ένας από τους μαθητές της Στ' τάξης. Η ενότητα έχει προγραμματιστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να συμμετέχει ολόκληρη η Μονάδα Ειδικής Εκπαίδευσης τόσο στο χώρο της όσο και στον χώρο δημιουργίας της τοιχογραφίας.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η ενότητα με θέμα «Πρόσφυγες, ελπίδα για μια νέα ζωή» αφορά τις σύγχρονες αλλαγές (κοινωνικές, οικονομικές και οικολογικές) που γίνονται στον κόσμο γύρω μας, το πώς επηρεάζουν εμάς στο κοινωνικό σύνολο και τον χώρο που ζούμε, αλλά και το πώς οι Εικαστικές Τέχνες μπορούν να εκφράσουν αλλά και να επηρεάσουν θετικά στις αλλαγές αυτές και τον τρόπο σκέψης μας.

Η θεματική μας εστιάζεται στη μετακίνηση των προσφύγων μέσα από τους αιώνες, με αναφορές στους Έλληνες πρόσφυγες της Μικράς Ασίας το 1922, τους Κύπριους πρόσφυγες το 1974 και τους σύγχρονους πρόσφυγες από όλο τον κόσμο, το ταξίδι τους και τις ελπίδες τους για μια νέα ζωή.

Η εικαστική παρέμβαση αφορά μια τοιχογραφία από τις τρεις έκτες τάξεις του σχολείου σε συνεργασία με την Μονάδα Ειδικής Εκπαίδευσης του σχολείου, με τη χρήση ζωγραφικής και ψηφιδωτού, για να μας ταξιδέψει σε ένα ταξίδι που μπορεί αύριο να είναι και δικό μας.

Η συνεργασία μεταξύ των παιδιών, των εκπαιδευτικών, των γονιών αλλά και της Μονάδας Ειδικής Εκπαίδευσης αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της συνεργασίας μας με την καλλιτέχνη .

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές να είναι σε θέση να:

- Αναγνωρίζουν τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα της σύγχρονης πραγματικότητας, τόσο μέσα από ρεαλιστικά έργα όσο και μέσα από αφαιρετικά έργα με συμβολισμούς.
- Αναγνωρίζουν τη σχέση των χρωμάτων και των συμβόλων στην απεικόνιση συναισθημάτων.
- Διαχωρίζουν την σχέση της πραγματικότητας από τη φαντασία σε έργα που συνθέτουν τα δύο με σκοπό να δώσουν ένα κοινωνικό/περιβαλλοντικό μήνυμα.
- Παίρνουν στοιχεία από τη δική τους έρευνα και έργα καλλιτεχνών και να δημιουργούν μια δική τους σύνθεση με οικολογικό/κοινωνικό μήνυμα.
- Μεταφέρουν τις ιδέες τους από το εικαστικό τους ημερολόγιο στον τοίχο. (σύνθεση, τοποθέτηση, μεγέθυνση)
- Χρησιμοποιούν ψηφίδες για να δημιουργήσουν με ψηφιδωτό ένα μέρος της τοιχογραφίας.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές να είναι σε θέση να:

- Συνεργαστούν μεταξύ τους ως άτομα, ως τμήματα και με ενήλικες (γονείς, συνοδούς, εκπαιδευτικούς, μέλη της κοινότητας) για την ολοκλήρωση ενός συλλογικού έργου.
- Προβληματιστούν για το τι μπορούν να κάνουν οι ίδιοι για τις σύγχρονες οικολογικές και κοινωνικές αλλαγές στον πλανήτη.
- Συνειδητοποιήσουν ότι θέλοντας και μη, ο καθένας μας επηρεάζεται από αυτές τις αλλαγές.
- Δουν τη θετική πλευρά κάθε αλλαγής που επέρχεται στη ζωή μας ή τη ζωή των γύρω μας
- Αλλάξουν προς το καλύτερο τον χώρο στον οποίο εργάζονται καθημερινά, το σχολείο τους.
- Να μοιραστούν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους με τους γονείς και τα μέλη της κοινότητας σε μια πιθανή εκδήλωση ή και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

ΜΑΘΗΜΑ 1α

Ζητείται από τους μαθητές να ερευνήσουν μέσα από το διαδίκτυο αλλά και τις οικογένειες, γνωστούς και φίλους τους και να μάθουν πληροφορίες σε περίπτωση που οι γονείς τους είναι πρόσφυγες από το 1974 και να βρουν εικόνες σχετικές με την προσφυγιά παλιότερες και σύγχρονες.

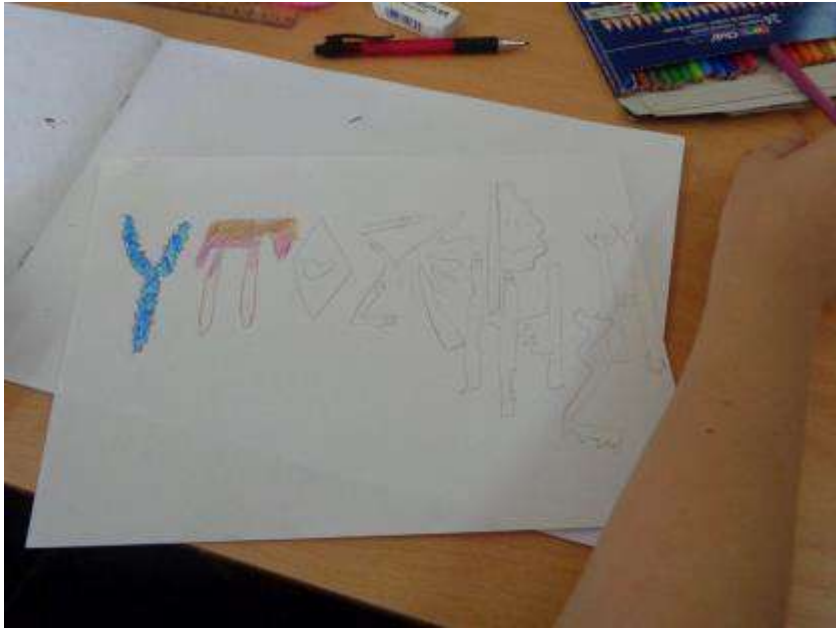
Τους δίνονται οι εξής λέξεις κλειδιά:

#Κύπρος, 1974 #Μικρά Ασία, 1922 #Welcome Refugees, σήμερα

#πρόσφυγες #UNHCR

Παρατηρώντας τις εικόνες που βρήκαν μέσα από την έρευνά τους, κάνουμε μια ιδεοθύελλα με συναισθήματα αλλά και λεπτομέρειες που τους κάνουν εντύπωση. Ο καθένας τους διαλέγει μια λέξη και την σχεδιάζει σε στυλ γκράφφιτι στο εικαστικό του ημερολόγιο.

Γκράφτι λέξεων, με αφορμή φωτογραφικό υλικό που συνέλλεξαν οι μαθητές σχετικά με τους πρόσφυγες

Οι μαθητές μετά από μια ιδεοθύελλα λέξεων σε σχέση με τις εμπειρίες και τις εικόνες που συνέλλεξαν κατά την έρευνά τους για τους πρόσφυγες σχεδιάζουν σε γκράφτι μια από αυτές τις λέξεις (χαμόγελο, σωτηρία, ελπίδα, ειρήνη, συγκίνηση, ενθουσιασμός, γαλήνη, νέα ζωή, δύναμη, θάρρος, αδελφοσύνη, αλληλεγγύη, βοήθεια, προσφορά, υποστήριξη, αγάπη).

Γκράφιτι λέξεων, με αφορμή φωτογραφικό υλικό που συνέλλεξαν οι μαθητές σχετικά με τους πρόσφυγες

Οι μαθητές μετά από μια ιδεοθύελλα λέξεων σε σχέση με τις εμπειρίες και τις εικόνες που συνέλλεξαν κατά την έρευνά τους για τους πρόσφυγες σχεδιάζουν σε γκράφιτι μια από αυτές τις λέξεις (χαμόγελο, σωτηρία, ελπίδα, ειρήνη, συγκίνηση, ενθουσιασμός, γαλήνη, νέα ζωή, δύναμη, θάρρος, αδελφοσύνη, αλληλεγγύη, βοήθεια, προσφορά, υποστήριξη, αγάπη...)

ΜΑΘΗΜΑ 1β

Γνωριμία με την καλλιτέχνη Ηλέκτρα Σωφρονίου και τα έργα της.

Τα παιδιά προσπαθούν να βρουν μέσα από τους συμβολισμούς, τις γραμμές, τα σχήματα και τα χρώματα πώς απεικονίζει η καλλιτέχνης τη σύγχρονη πραγματικότητα και τι επικοινωνεί μέσα από τα έργα τέχνης της.

Μοιράζεται με τα παιδιά τις πρόσφατες εμπειρίες της ως εθελόντρια κατά την άφιξη προσφύγων από τη Συρία στην Κύπρο.

Οι μαθητές παίρνουν «εικαστικές» σημειώσεις με γραμμές, σχήματα και λέξεις για τα όσα τους έχουν κάνει εντύπωση από τα έργα.

ΜΑΘΗΜΑ 1β

Γίνεται συζήτηση για τη σχέση της πραγματικότητας με ό,τι απεικονίζεται στα έργα. Κάποια έργα είναι ζωγραφισμένα με πιο ρεαλιστική τεχνική και άλλα με πιο αφαιρετική. Έχουν στοιχεία παράλληλα και ρεαλιστικά και φανταστικά και επίσης έντονες διαφορές στους χρωματισμούς, εκφράζοντας έντονα τα συναισθήματα της θλίψης και της ελπίδας.

Στο εικαστικό τους ημερολόγιο, τα παιδιά δημιουργούν τα δικά τους προσχέδια χρησιμοποιώντας τις σημειώσεις τους, τόσο από τα έργα της Ηλέκτρας Σοφρωνίου, όσο και από την προηγούμενη έρευνά τους και τις φωτογραφίες που έχουν συλλέξει σχετικά με τους πρόσφυγες.

Από τα προσχέδιά τους αυτά, δημιουργούν μια εκ νέου ομαδική σύνθεση για την τοιχογραφία και την αποτυπώνουν στον τοίχο.

Συζήτηση με την καλλιτέχνη Ηλέκτρα Σωφρονίου και τα έργα της

Τα παιδιά συζητούν τόσο για τις εμπειρίες της Ηλέκτρας Σωφρονίου στον προσφυγικό καταυλισμό και την αφορμή δημιουργίας των έργων, όσο και για τη θεματική, την τεχνοτροπία και την έκφραση των συναισθημάτων μέσα από αυτά.

Διαδικασία σύνθεσης προσχεδίου

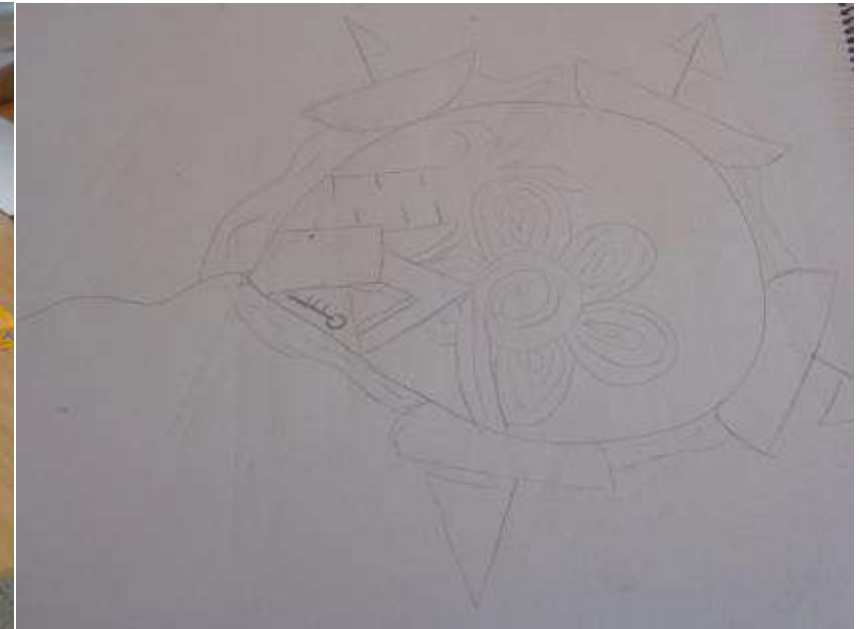
Η καλλιτέχνης εξηγεί στα παιδιά τι είναι το προσχέδιο και πώς μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις εικαστικές τους σημειώσεις και τις ιδέες τους για να δημιουργήσουν μια εκ νέου δική τους σύνθεση. Τα έργα της αναποδογυρίζονται για να μην επηρεάζουν τους μαθητές κατά τη διαδικασία της δημιουργίας της δικής τους σύνθεσης

Τα παιδιά δημιουργούν τα δικά τους προσχέδια

Τα παιδιά χρησιμοποιούν στοιχεία από την έρευνά τους, τις εικαστικές τους σημειώσεις από στοιχεία που τους φάνηκαν ενδιαφέροντα στα έργα της Ηλέκτρας Σοφρωνίου, και συνθέτουν τα δικά τους ατομικά προσχέδια.

Από αυτά τα προσχέδια θα δημιουργηθεί μια ομαδική σύνθεση τριών τμημάτων (περίπου 60 παιδιών).

Τα παιδιά δημιουργούν τα δικά τους προσχέδια

Τα παιδιά χρησιμοποιούν στοιχεία από την έρευνά τους, τις εικαστικές τους σημειώσεις από στοιχεία που τους φάνηκαν ενδιαφέροντα στα έργα της Ηλέκτρας Σοφρωνίου, και συνθέτουν τα δικά τους ατομικά προσχέδια.

Από αυτά τα προσχέδια θα δημιουργηθεί μια ομαδική σύνθεση τριών τμημάτων (περίπου 60 παιδιών).

ΜΑΘΗΜΑ 2

Γίνεται συζήτηση με τα παιδιά για τις ιδιότητες της ακρυλικής μπογιάς. Διαβεβαιώνονται ότι αν κάνουν κάτι λάθος δεν χρειάζεται να ανησυχούν γιατί μπορούν εύκολα να το καλύψουν επειδή η ακρυλική μπογιά στεγνώνει πολύ γρήγορα. Ενθαρρύνονται να ζωγραφίσουν πρώτα το φόντο και μετά να κάνουν τις λεπτομέρειες. Έχουν την ελευθερία να επιλέξουν όποια χρώματα θέλουν. Μπορούν να συνεργαστούν με συμμαθητές/τριες τους σε ένα κομμάτι που ήταν στο δικό τους προσχέδιο ή ένα σημείο που τους αρέσει αλλά δεν μπορούν να ξαναζωγραφίσουν πάνω από κάποιο κομμάτι που ζωγράφισε κάποιος άλλος.

Διευκρινίζεται ότι για να ολοκληρωθεί ένα τόσο μεγάλο έργο, ο ένας βοηθάει τον άλλο και στο σημείο που σταματούν θα συνεχίζει η επόμενη τάξη. Το έργο ανήκει σε όλους!

Στάδιο 1: Πρώτη επαφή με την τοιχογραφία.

Τα παιδιά ξεκινούν την τοιχογραφία. Ομάδες παιδιών συνεργάζονται για να ζωγραφίσουν πρώτα τις πιο μεγάλες επιφάνειες.

Αυτό τους δίνει την αυτοπεποίθηση για να μπορέσουν αργότερα να ασχοληθούν με τις λεπτομέρειες.

Τοιχογραφία (Στάδιο 1)

Η τοιχογραφία στο τέλος της πρώτης μέρας, μετά από τρία ογδοντάλεπτα δουλειάς.

Τοιχογραφία: Στάδιο 1

ΜΑΘΗΜΑ 3α

Πρώτη επαφή των παιδιών με το ψηφιδωτό.

Αντιγράφουν κάποια από τα στοιχεία της σύνθεσης σε φυσικό μέγεθος και δημιουργούν ψηφιδωτά.

Σε συνεργασία με τη Μονάδα Ειδικής Εκπαίδευσης, στην οποία φοιτά ένας από τους μαθητές της Στ' τάξης, όσα ψηφιδωτά δεν τελειώνουν σε ένα μάθημα, θα ολοκληρωθούν από τα παιδιά της ΜΕΕ στο περιβάλλον τους, μέσα από στενή συνεργασία τόσο με τις εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής, όσο και με τα παιδιά και τις συνοδούς τους.

Μαθητές σε πρώτη επαφή με το ψηφιδωτό.

Λόγω του τεράστιου μεγέθους του τοίχου, του λίγου χρόνου που υπήρχε για τη δημιουργία των ψηφιδωτών και τη συνεργασία με τα παιδιά που φοιτούν στην Μονάδα Ειδικής Εκπαίδευσης, αποφασίστηκε να χρησιμοποιούνται οι ψηφίδες ολόκληρες και να κόβονται μόνο όσα κομμάτια χρειαζόνταν για να ολοκληρωθεί το κάθε αντικείμενο. Τα παιδιά απόλαυσαν τη διαδικασία και ζήτησαν να ξανακάνουν ψηφιδωτά!

ΜΑΘΗΜΑ 3β

Στο μάθημα αυτό είναι προσκεκλημένοι όσοι γονείς και εκπαιδευτικοί επιθυμούν να συνεργαστούν με τα παιδιά για την συνέχιση της τοιχογραφίας.

Τα παιδιά έχουν βιώσει ήδη, την εμπειρία της ζωγραφικής στον τοίχο και είναι έτοιμα να προχωρήσουν σε περισσότερες λεπτομέρειες. Παράλληλα είχαν την ευκαιρία για δημιουργικό και ευχάριστο χρόνο με όσους γονείς μπόρεσαν να αφήσουν τις δουλειές τους και να αποδεκτούν την πρόσκλησή.

Μέχρι το τέλος της μέρας το έργο πια φαντάζει σχεδόν ολοκληρωμένο.

Στάδιο 2: Γονείς και παιδιά συνεργάζονται και δημιουργούν.

Οι γονείς προσκλήθηκαν να έρθουν με τα παλιά τους ρούχα για να βοηθήσουν τη δημιουργία μας. Όσοι μπόρεσαν να αφήσουν τις δουλειές τους και να εργαστούν μαζί μας πέρασαν φανταστικά!

Στάδιο 2: Ζωγραφίζουν τις λεπτομέρειες

Οι περισσότερες επιφάνειες έχουν πια γεμίσει και είναι ώρα για τις λεπτομέρειες. Τα παιδιά είναι πλέον αρκετά έμπειρα στη χρήση των ακρυλικών και στη ζωγραφική στον τοίχο και ζωγραφίζουν άφοβα τις λεπτομέρειες για τις οποίες αρχικά είχαν ένα άγχος.

Στάδιο 2: Τελευταίες πινελιές

Τα περισσότερα παιδιά μπορούν να αναγνωρίσουν στοιχεία από το δικό τους προσχέδιο στην τοιχογραφία. Έχουν την ελευθερία της επιλογής των χρωμάτων και την πρωτοβουλία να ολοκληρώνουν και να συμπληρώνουν ό,τι παρατηρούν ότι λείπει και θα βελτίωνε την συνολική εικόνα του έργου τους.

ΜΑΘΗΜΑ 4

Σε αυτό το στάδιο γίνεται τοποθέτηση και επικόλληση των ψηφιδωτών στον τοίχο, τα οποία, τα παιδιά θα γεμίσουν αργότερα με αρμό.

Τα παιδιά ζωγραφίζουν τις τελευταίες λεπτομέρειες για να ολοκληρώσουν το έργο τους πριν το περάσουν με βερνίκι για να αντέξει περισσότερο στις καιρικές συνθήκες.

Τα παιδιά εργάζονται πλέον στην τοιχογραφία με τη σειρά, σε μικρές ομάδες σε άμεση συνεργασία με την καλλιτέχνη και την εκπαιδευτικό και παράλληλα ολοκληρώνουν τα γκράφιτι λέξεων που είχαν ξεκινήσει στην αρχή της ενότητας αλλά δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν.

Δυστυχώς κάποια από τα ψηφιδωτά έχουν γίνει πολύ πρόσφατα από τα παιδιά της Μονάδας Ειδικής Εκπαίδευσης και δεν είναι ακόμη έτοιμα για να τα κολληθούν.

Τελικό στάδιο: Τοποθέτηση ψηφιδωτών – Ολοκλήρωση γκράφιτι στα εικαστικά ημερολόγια

Τα παιδιά σε μικρές ομάδες συμπληρώνουν τις τελευταίες λεπτομέρειες στο έργο, κολλούν τα ψηφιδωτά και παράλληλα ολοκληρώνουν τα γκράφιτι που ξεκίνησαν στην αρχή της ενότητας.

Ώρα για φωτογραφία!

Μετά από τη σκληρή δουλειά, είναι ώρα για φωτογραφία!

Ομαδική φωτογραφία με την καλλιτέχνη και την εκπαιδευτικό.

Ομαδική φωτογραφία της Στ'3 με την καλλιτέχνη Ηλέκτρα Σωφρονίου και την εκπαιδευτικό Τέχνης Περσεφόνη Κρασίδου.

Αξιολόγηση

Τα παιδιά εργάστηκαν σκληρά για να ολοκληρωθεί το έργο σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα.

Ήταν μια μοναδική εκπαιδευτική, δημιουργική και συνεργατική εμπειρία για όλους όσοι είχαν εμπλακεί, για τα παιδιά, τους εκπαιδευτικούς, τον διευθυντή και τους γονείς.

Εικόνες από την τοιχογραφία (1)

Εικόνες από την τοιχογραφία (2)

Εικόνες από την τοιχογραφία (3)

Εικόνες από την τοιχογραφία (5)

Εικόνες από την τοιχογραφία (6)

Εικόνες από την τοιχογραφία (7)

Εικόνες από την τοιχογραφία (8)

ΠΗΓΕΣ

1. Φωτογραφίες από το διαδίκτυο σε σχέση με τους πρόσφυγες
(#welcome refugees, # Κύπρος 1074, # Μικρά Ασία 1922 #πρόσφυγες)
2. Υπάτη Αρμοστεία για τους πρόσφυγες (εκπαιδευτικό υλικό)
<http://www.unhcr.org.cy/el/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html>
3. Έργα της Ηλέκτρας Σοφρωνίου,
4. Εικόνες από έργα του καλλιτέχνη Ai WeiWei και άλλων καλλιτεχνών #refugees art
5. Βίντεο από έργα παιδιών «Το λυχνάρι του Αλαντίν και τα παιδιά-πρόσφυγες»
<https://www.youtube.com/watch?v=P7CzZ7t3QVg>